

نویسنده: دکتر ویتالی سوسلف

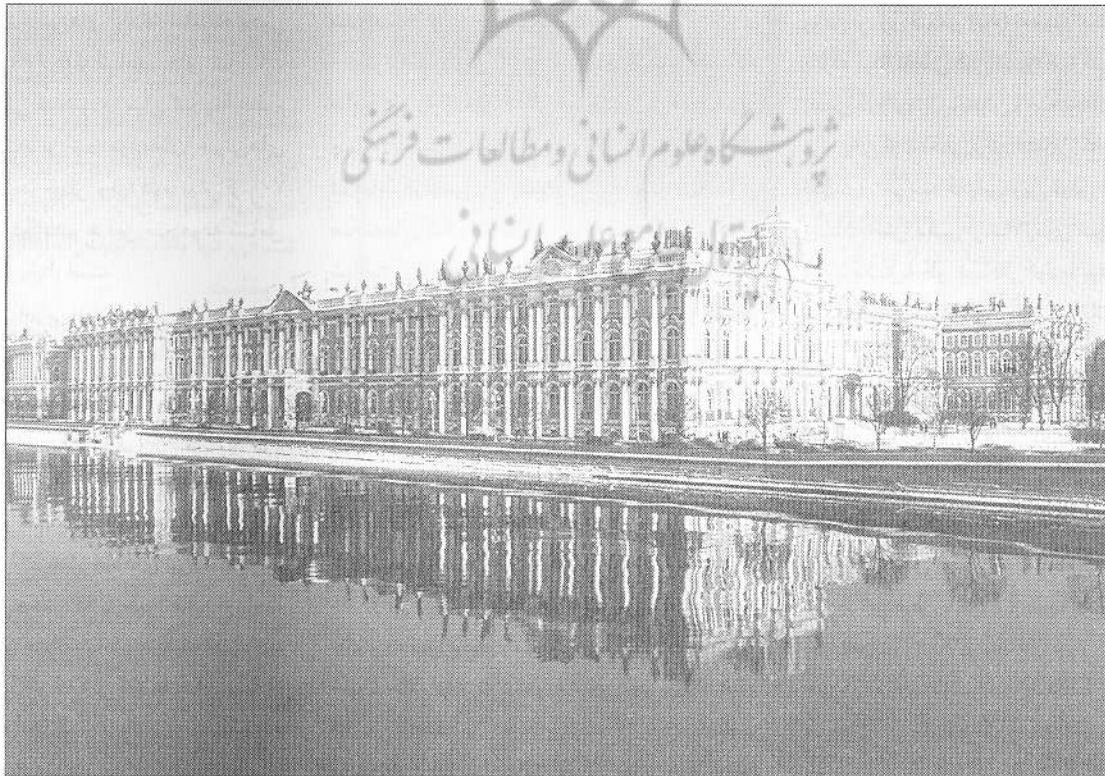
مترجم: مهر داد وحدتی

روسیه آغاز شده بود. پتر اول که با علاقه فراوان به گردآوری تابلوهای هلندی و فلامان و پیکره‌های کلاسیک پرداخته بود، از پیشتازان مجموعه‌سازی در روسیه به شمار می‌رفت. بعدها بخش اعظم مجموعه وی نیز به آرمیتاژ منتقل شد.

آرمیتاژ زاده عصر روشنگری است. کاترین دوم به عنوان گردآورنده پرشور، و حامی بزرگ هنرها، به شیوه متداول آن روزگار، چهره‌های برجسته‌ای چون فیلسوف فرانسوی دنیس دیدرو، دوست ولتر فردریک - ملکوار گریم و دیپلمات‌های

آرمیتاژ نیز مثل اکثر موزه‌های اروپایی به صورت یک گالری دربار سلطنتی تأسیس شد و تکامل یافت. سرگذشت آرمیتاژ بی‌واسطه با زندگی کاخ زمستانی یعنی اقامتگاه امپراتوران روسیه گره خورده است. معمولاً سال بنیانگذاری آرمیتاژ را ۱۷۶۴ می‌دانند. در این سال بود که مجموعه یوهان ارنست کاتسکوفسکی متشکل از ۲۵۰ تابلو نقاشی عمدتاً از آثار نقاشان اروپای غربی، که کاترین دوم خریداری کرده بود، از برلین به سن پترزبورگ رسید. هر چند نباید فراموش کرد گردآوری آثار هنری مدت‌ها پیش از این تاریخ، در

موزه دولتی آرمیتاژ در سن پترزبورگ، یکی از بزرگترین موزه‌های جهان و هم‌ردیف موزه‌هایی چون لوور، موزه هنر متروبولیتن و بریتیش میوزیوم است. آرمیتاژ موزه تاریخ فرهنگ جهان است و بیش از سه میلیون اثر دوره‌های مختلف تمدن‌ها و ملل گوناگون را در سینه خود جای داده است. آرمیتاژ در پنج کاخ با مجموعه معماری باشکوه مستقر بر سنگ‌چین ساحل رودخانه نوا آرمیده و ۳۵۰ اتاق آن، که به روی بازدید عموم گشوده است، در عین حال نمایانگر سیر تحول معماری روسیه است.

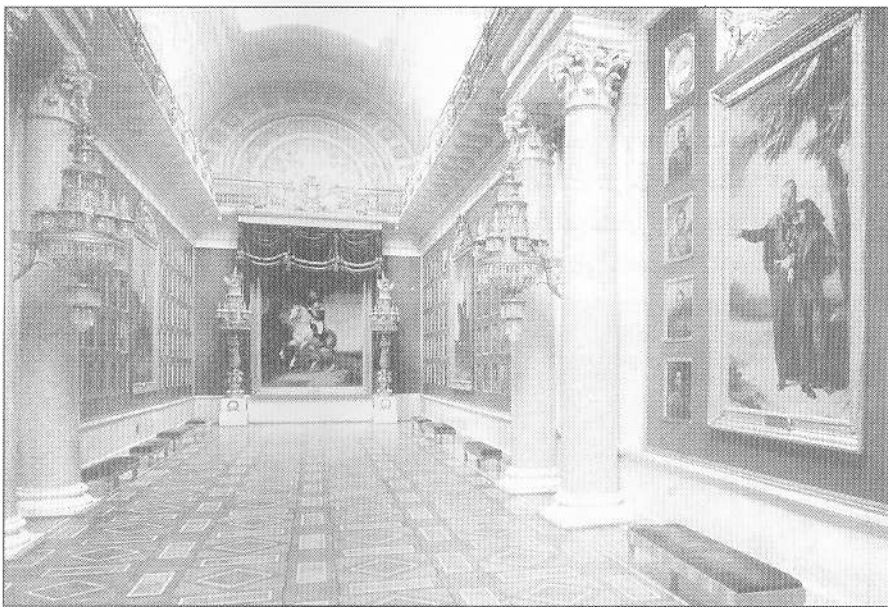

موزه آرمیتاژ

روشنفکری چون گالیستین، یتوسکی، شوالوف و موسین - پوشکین را به عنوان مشاور برگزید. در نیمه دوم قرن هجدهم مجموعه‌های کاخ زمستانی به سرعت رو به گسترش گذارد. آثار هنری بزرگ به سرعت و یکی پس از دیگری در حراج‌های بین‌المللی خریداری شد. گرچه بخش اعظم این خریدها را تابلوهای نقاشی تشکیل می‌داد، ولی مجموعه‌های بسیار مهمی از پیکره‌های کلاسیک، گوهرهای حکاکی‌شده، مبلان، چینی‌های نفیس و جواهرات نیز گردآوری شد. در سال ۱۷۶۹ بنایی که بعدها ارمیتاژ کوچک (مآخوذ از واژه فرانسه ermitage به معنای عزلت‌گاه) به منظور جای دادن به مجموعه‌های هنری به کاخ زمستانی افزوده شد. در سال ۱۷۸۷ بنای مجاور که کاخی مستقر بر سنگ چین کنار رودخانه بود و بعدها ارمیتاژ کهنه نام گرفت تکمیل شد. تقریباً همزمان با ساخت این بنا، تماشاخانه ارمیتاژ در سوی دیگر آبراه زمستانی بنا شد.

نیمه اول قرن نوزدهم شاهد تحولی تازه در تاریخچه ارمیتاژ بود. مجموعه‌هایی عظیم از عتیقه‌های کلاسیک و شرقی همراه با یافته‌های باستانشناسی که در همین زمان در حفاریات شمال قفقاز، کریمه و جنوب اکرابین به دست آمده بود، به موجودی ارمیتاژ ملحق شد. سال ۱۸۵۲ شاهد تحولی شگرف در حیات ارمیتاژ بود. ساخت ارمیتاژ نو که با یک ورودی مختص به خود چهار بنای موجود را مستقیماً به یکدیگر مرتبط می‌ساخت، به اتمام رسید و اینک منزلگاه تابلوهای نقاشی اروپایی و پیکره‌های اروپایی و کلاسیک گردید. در این سال بود که ارمیتاژ رسماً از کاخ زمستانی منتزع گردید و از منزلت یک موزه دولتی برخوردار شد. با این همه در سال ۱۹۱۷ ارمیتاژ به همراه کاخ زمستانی، به مالکیت مردم درآمد و در فاصله ۱۹۳۰-۱۹۲۰ میل به موزه عظیم چند منظوره فعلی گردید.

ارمیتاژ بیش و پیش از هر چیز شهرت و محبوبیت خود را به خاطر گالری نقاشی خود کسب کرده است. در سال ۱۷۶۹، ۶۰۰ تابلوی فلامان، هلندی و فرانسوی از جمله تابلوهای رامبراند، پوسین، روبنس و واتو از ورثه کنت هاینریش فون برول، صدراعظم سابق آگوستوس دوم، شاه ساکسونی خریداری کرد. در سال ۱۷۷۲ ارمیتاژ یکی از مهم‌ترین مجموعه‌های هنری اروپا یعنی مجموعه پی‌یر کرووات را به چنگ آورد. در میان چهارصد پرده نقاشی وی دانایه و خانواده مقدس اثر رامبراند، خانواده مقدس اثر رافائل، ژودیت اثر ژرژ رنه و باکوس اثر روبنس به چشم می‌خورد. دو خرید عمده دیگر که در همین زمان صورت گرفت اهمیت دارد. در سال ۱۷۷۹ مجموعه مشهور «بر اشرت ویل پول»

گالری جنگ میهن پرستانه ۱۸۱۲

۳۰۰ پرده نقاشی از آثار اساتید بزرگ قرن هجدهم فرانسه چون بوشه، لاکره و گروز در موزه وجود دارد. گرچه مجموعه نقاشی‌های اوائل قرن نوزدهم موزه از عظمت نسبتاً کمتری برخوردار است، مجموعه آثار نقاشی قرن نوزدهم و اوائل قرن بیستم فرانسه باشکوه است و مجموعه آثار نقاشان امپرسیونیست و پساامپرسیونیست فرانسه موجود در موزه به حق یکی از نفیس‌ترین مجموعه‌های عالم دانسته شده است. اولین پرده از آثار نقاشان ایتالیایی به عنوان بخشی از مجموعه کرووات به سال ۱۷۷۲ در موزه پدیدار شد و امروزه آثار هنری ایتالیا در ۳۷ اتاق موزه در معرض نمایش است. آثاری از نقاشان برجسته قرن پانزدهم ایتالیا همچون فرآنجلیکو، فرافیلیپیو، بوتیچلی و فیلیپینو لیبی از فلورانس، کیما دا کونگلیانو و امبریان پروچینو از ونیز در کهکشان آثاری که در این موزه به نمایش درآمده نورافشانی می‌کند. مجموعه‌هایی از نقاشی‌های صدر رنسانس که از کیفیت استثنایی برخوردار است با دو شاهکار لئوناردو داوینچی - مادونا لیتا و بنویس مادونا موجود است. اولی در سال ۱۸۶۵ در میلان و دومی به سال ۱۹۱۴ در پترزبورگ خریداری شد. موزه به خاطر در اختیار داشتن دو شاهکار رافائل، کانستابل مادونا (خریداری شده از کنت کنستابل پروچیا در ۱۸۷۱) از آثار دوران جوانی نقاش و تابلوی خانواده مقدس که در دوران پختگی کشیده، احساس مباحثات می‌کند. بی‌تردید آثار مکتب ونیز از قبیل ژودیت اثر ژرژ رنه، هشت پرده اثر گی‌شان، هفت اثر ورونز و ده پرده بزرگ و نقاشی روی چوب اثر تیپولو، بیش از دیگر تابلوهای ایتالیایی در موزه به نمایش درآمده است.

مجموعه نقاشی‌های فلامان و هلندی که از

نخست‌وزیر سابق انگلستان متشکل از ۱۹۸ پرده نقاشی به سن پترزبورگ رسید. در پی این مجموعه در سال ۱۷۸۱، ۱۱۹ اثر نقاشان بزرگ هلندی و فلامان که قبلاً به کنت بودن تعلق داشت به مجموعه منضم شد.

با تغییر اوضاع در بازارهای اروپایی تهیه مجموعه‌های اروپایی برای ارمیتاژ، هر چند با سرعتی کمتر، ادامه یافت. با این حال طی سالهای بعد تعداد تابلوهای نقاشی ارمیتاژ سه برابر شد. موزه در سال ۱۸۱۴ مجموعه بانکدار هلندی، گازولت را که حاوی آثار مهم اسپانیایی بود خریداری کرد. در همان سال ۳۸ پرده نقاشی از گالری شهباتو ژوزفین، همسر ناپلئون در مالیزو خریداری شد. خرید مجموعه بی‌نظیر سیمونوفتیان - سانسکی متشکل از ۲۰۰ تابلوی مکتب‌های فلامان و هلندی در سال ۱۹۱۰ موجب غنای بیش از پیش ارمیتاژ گردید. در سالهای دهه‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰ مجموعه‌های عالی نقاشان امپرسیونیست و پساامپرسیونیست فرانسوی (که بدو با به دست شوکین و مورزوف گردآوری شده بود) به همراه آثار نقاشان متأخرتر از موزه هنر مدرن غربی در مسکو به ارمیتاژ منتقل شد....

در واقع آثار کلیه اساتید بزرگ نقاشی اروپا که بعضی از آنها از جمله بهترین آثار آنها محسوب می‌شود، در گالری نقاشی این موزه به چشم می‌خورد. مجموعه‌های فرانسوی چشم‌گیرتر است، بدان علت که علاوه بر نقاشی شامل طرح‌ها و آثار هنری کاربردی نیز هست.

بیش از دوازده پرده نقاشی اثر پوسین و کلود از پیشروان مکتب کلاسی سیزم قرن هجدهم فرانسه در این موزه به معرض نمایش گذارده شده است. همچنین

۱۵۰۰ اثر تشکیل می‌شود، شهرت جهانی دارد. ۴۸ اثر از روبنس، استاد مکتب فلامان در سبکهای مختلف، از ترکیبات بزرگ مبتنی بر مضامین اساطیری گرفته تا منظره و تمثال و از طرح گرفته تا پانل‌های تزئینی در موزه به چشم می‌خورد. مجموعه ۲۴ پرده اثر وان دایک، نقاش هلندی نیز به همین اندازه باشکوه است. آنچه بر غنای مجموعه آثار فلامانی می‌افزاید،

ژان آنتوان هودن "ولتر" در حالت نشسته ۱۷۸۱، سنگ مرمر

نقاشی‌های هنرمندان برجسته‌ای چون ژوردانس، سیندرس و دیوید تینی‌یوزر پسر است. نقاشی‌های هلندی از دیر باز در روسیه محبوبیت داشته است، اولین تابلوهای نقاشی خارجی که پتر اول خریداری کرد شامل آثار استادان هلندی بود. این مجموعه بزرگ و منحصر به فرد از آثار نقاشان هلندی مطالعه سیر تحول کلیه سبک‌های نقاشی هلندی را میسر می‌سازد. منظره در آثار ژان وان در هایدن، اثرت وان در نی‌یر و ژاکوب ون رویندال و نقاشی‌های دارای مضامین حیوانات در تابلوهای یولوس پوینتر و طبیعت بی‌جان در تابلوهای مشهور صبحانه و دسر ویلم کلاتس، هدا، پیتر کلاتس و ویلم کاف ترسیم شده است. تابلوهای تمثال به نحوی عالی توسط دو نقاشی درخشان اثر فرانس هانس نشان داده شده و نقاشی‌های واقع نمای ژان استین، پیتر دهبوخ و ژرارد، به ویژه چشم‌گیرتر است. با این حال مهم‌ترین بخش مجموعه نقاشی‌های هلندی را ۲۴ پرده اثر رامبراند مرتبط با کلیه مراحل کار استاد تشکیل می‌دهد. از جمله اینها «تمثال پیرمرد سرخپوش»، «خانواده مقدس»، «همان از سرنوشت خود مطلع می‌گردد» (داوود و ادزریا) و «بازگشت پسر ولخرج» است.

مجموعه ۲۰۰ نقاشی اسپانیایی که در ارمیتاژ نگهداری می‌شود نیز عالی است. آثاری از لوئیس دیمورالس، خوان پانتویا دلاکروس و ال گرکو به نحوی تحسین‌برانگیز مشخصه‌های ویژه هنر اسپانیا در قرن شانزدهم را نشان می‌دهد. با این حال بهترین و بزرگترین بخش هنر اسپانیا به عصر طلایی هنر آن کشور در قرن هفدهم بر می‌گردد، جایی که اسامی خیره‌کننده‌ای چون ولاسکوئز، ریبا، زور باران و موریلو به چشم می‌خورد....

در بین مجموعه نقاشی‌های آلمانی پنج اثر لوکاس کراناخ پدر، جزو بهترین نمونه‌های هنر آلمان در دوره رنسانس است. دستاوردهای هنر پرتره آلمانی به وضوح در آثار امبریوس هولین، نیکلاس نوی شاتل و نقاشان دیگر نمایش داده شده است. هنر قرن هجدهم که مقارن عصر کلاسی‌سیزم آلمان بود، از جمله توسط آثار آرتور رافائل منگس و آنجلیکا کافمن، دو تن از محبوب‌ترین هنرمندان آن عصر نمایش داده شده است.

اولین نقاشی‌های انگلیسی که وارد ارمیتاژ شد آثاری بود که کاترین دوم به هنرمندان گوناگون لندن از جمله جوشوارینولدز که در آن زمان به ریاست آکادمی سلطنتی رسیده بود، سفارش داده بود. مجموعه آثار نقاشی قرن هجدهم انگلستان بهتر از دیگر ادوار هنر آن سرزمین در ارمیتاژ نشان داده شده و در آن آثار هنرمندان بزرگ این دوره شکوفایی، همچون جورج

رومی (پیرو سبک رینولتز در نقاشی پرتره)، توماس گینزبورو، نقاش برجسته پرتره و منظره و دیگر هنرمندان برجسته از جمله نقاشان پرتره، هنری رابرن و جان هاپر و نقاش منظره جورج مورلند در معرض نمایش قرار گرفته است. هنر ادوار بعدی انگلستان با آثاری از سه هنرمند مشهور اوائل قرن نوزدهم، توماس لاورس، جورج داو و ریچارد پارکس بونینگتون نمایش داده شده است.

مجموعه پیکره‌های اروپای غربی موجود در ارمیتاژ را که حدوداً از ۲۰۰۰ قلم مجسمه تشکیل می‌شود به حق می‌توان در زمره مهمترین مجموعه مجسمه‌های عالم دانست. مجسمه‌ها را علاوه بر نمایش در کنار دیگر آثار هنری به صورت گروههایی مستقل در اتاقهای ویژه آثار رودن و در اتاقهای مخصوص پیکره‌های مرمری قرنهای هجدهم و نوزدهم به نمایش گذارده‌اند. اولین پیکره‌های اروپایی در پایان قرن هجدهم به صورت بخشی از مجموعه لایده براون که در ایتالیا ساخته شده بود به ارمیتاژ رسید. در میان اینها دو شاهکار یکی «پسر کیز کرده» اثر میکل آنژ و دیگری «پسر مرده روی دلفین» اثر لورنزو لورنتزی (که احتمالاً از روی طرحی متعلق به رافائل ساخته شده) وجود دارد....

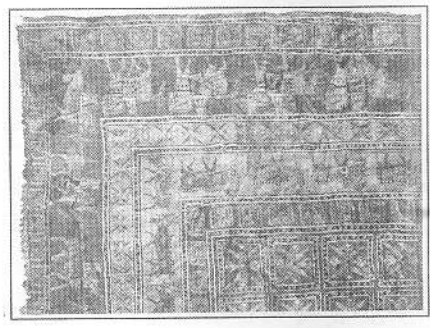
در مجموعه پیکره‌های موزه، مجسمه‌های ایتالیایی دست بالا را دارند. قدیمی‌ترین آثار که به قرن پانزدهم تعلق دارند نقش برجسته‌هایی مرمرین اثر آنتونیو روسلینو و نقش برجسته‌هایی به صورت سفالینه لعاب قلمی اثر جیووانی و آندریا دلارویا هستند. مجسمه‌های برنزی جالبی اثر معاصران میکل آنژ و پیروان آنها سانسوینو، سلینی و هنرمندان دیگر وجود دارد. می‌توان برخی ایده‌های باروک را که بر پیکرتراشی ایتالیا تسلط زیادی یافت، از سفالینه‌های برنزی (تمثال هنرمند و شورسن ترزا و پیکره مرمری بزرگ مازولی به نام مرگ آدونیس که نمونه خوبی از هنر باروک است) به دست آورد، در هر حال بخش اعظم پیکره‌های ایتالیایی متعلق به دوره نوکلاسیک است که در اواخر قرن هجدهم آغاز شد. در اینجا می‌توان آثار برترین نمونه هنرمندان این سبک یعنی آنتونیو کانونوا را مشاهده کرد.

مجموعه پیکره‌های قرن‌های نوزدهم و بیستم فرانسه نیز به همین اندازه چشم‌گیر است. در حالی که رنسانس فرانسه تنها در شمار معدودی پیکره فرانسوی متجلی گردید همان طور که اتاق‌های مملو از آثار رافیری، ژیلت، هودون و فالکونه به وضوح نشان می‌دهد قرن هجدهم عصر شکوفایی پیکرتراشی در فرانسه بود. آثار فالکونه تنها در ارمیتاژ به نمایش گذارده شده است. نیمه دوم قرن نوزدهم و آغاز قرن

بیستم دوره‌ای بس مهم در تاریخ پیکرتراشی فرانسه است. آثار ایمل - ژول دالو یکی از هنرمندان برجسته این دوره به عنوان استاد ترکیب‌های بزرگ و پرتره روانی نمایش داده شده است. آثار آگوست رودن، مؤثرترین هنرمند در این نقطه عطف تاریخ فرانسه در گالری رودن به نمایش درآمده است. این آثار که متعلق به دوره‌های مختلف زندگی هنرمند است از تحقیق «در

هنری ماتیس "اتاق قرمز" ۱۹۰۸

قالی بازیریک

عصر پرتزه گرفته تا صورتک کوچک هاناکو، رقصنده ژاپنی، مربوط به سال ۱۹۰۱ را شامل می‌شود. مجموعه طرح‌ها و نسخه‌های خطی اروپایی ارمیتاژ در ردیف بزرگترین مجموعه‌های جهان است. بیس از ۴۰۰۰ اثر که به شیوه‌های مختلف اجرا شده نمایانگر هنر هنرمندان ایتالیایی، فرانسوی، فلامان و آلمانی از قرن شانزدهم تا بیستم است. گردآوری طرحها تقریباً همزمان با شروع کار گالری نقاشی آغاز شد.... مجموعه کنت کارل کونیل که در سال ۱۷۶۸ خریداری شده شامل بیش از ۴۰۰۰ طرح از جمله چندین اثر روبنس، ون دایک و یوردانس بود. در سال ۱۷۶۹، ۱۰۷۶ طرح دیگر به صورت بخشی از مجموعه هاینریش فون برول به ارمیتاژ رسید؛ این آثار عمدتاً کار هنرمندان ایتالیایی از جمله تی‌شیان و ورونز بود. از جمله دیگر آثاری که ورود آنها به موزه اثری تعیین‌کننده بر کیفیت مجموعه‌ها گذاشت طرح‌های عالی متعلق به میتگری بود که در سال ۱۹۲۴ از آکادمی هنرها به موزه انتقال یافت.

موزه در سال‌های دهه ۱۷۶۰ اقدام به تهیه انواع چاپنقش - چاپنقش سنگی، چاپنقش تیزابی و

کننده کاری لوح چاپ - کرد. رسیدن تعداد این مجموعه به بیش از ۵۰۰۰۰۰ قلم به خوبی بزرگی و گستردگی طیف این مجموعه را نشان می‌دهد.

یک بخش مهم دیگر از مجموعه هنرهای اروپای غربی در ارمیتاژ را هنرهای تزئینی و کاربستی تشکیل می‌دهد. این مجموعه اول بار در نیمه اول قرن هجدهم شکل گرفت، هر چند پتر اول قبلاً تعدادی از آثار اساتید اروپایی را گردآوری کرده بود. هنرهای کاربستی قرون وسطی شهرت فراوان دارد و عمدتاً از اشیای دینی مجموعه پاریسی باسیلوسکی تشکیل می‌شود. همچنین چند نمونه از آثار مینیایی لیموز، عاجهای کنده کاری شده هلندی و آلمانی و ظروف نقره‌های قرنهای پانزدهم تا هجدهم وجود دارد.

مجموعه‌ای بسیار غنی از چینی‌های اصل از کارخانه‌های مهم چینی‌سازی اروپا همچون مین و سور وجود دارد که تعداد آن به ۱۵۰۰۰ قلم می‌رسد. در میان نفیس‌ترین چینی‌های اصل فرانسوی، سرویس سبز (۱۷۵۶)، سرویس دسر (۱۷۷۰-۷۲) و سرویس مصری (۱۸۰۷) است که برای استفاده در کاخ توایلر ساخته شده بود. در میان برجسته‌ترین چینی‌های اصل انگلیسی، سرویس قورباغه سبز است که به علت وجود قورباغه روی نشان سلحشوری آن چنین نامیده شده و در سال ۱۷۷۴ توسط وچ وود برای کاخ چیم ساخته شده و در پترهوف نگهداری می‌شد. روی ۹۵۲ قطعه این سرویس آثار معماری و مناظر معروف انگلستان نشان داده شده است.

موزه مجموعه‌ای عالی از دیوارکوب، پارچه، مبلان، برجسته‌کاری مدالی و جواهرات دارد. دیوارکوب‌های قدیمی ساخت کارگاه‌های بلژیک و فرانسه به ربع اول قرن شانزدهم تعلق دارد. دیوارکوب‌های قرن هفدهم شامل مجموعه‌ای برجسته است که با استفاده از زیر طرح‌های روبنس ساخته شده و در میان آثار متعلق به قرن نوزدهم دیوارکوب‌های محصول کارگاه ویلیام موریس به چشم می‌خورد. مجموعه مبلان شامل سری‌های کامل و اقلام جداگانه مبلان از قرون وسطی تا قرن نوزدهم است. چند اثر بسیار کمیاب ساخت سازندگان بلندآوازه مبلان چون آندره شارل مول و دیوید روتنگن موجود است.

موزه ارمیتاژ آکنده از مصنوعات هنری تمدن‌ها، فرهنگ‌ها و عصرهای گوناگون که از دوره پارینه‌سنگی آغاز می‌گردد می‌باشد. کهن‌ترین مصنوعات هنری را مجموعه‌های باستان‌شناسی گرد آورده‌اند. مأموریت‌هایی که همه ساله بخش‌های مختلف موزه انجام می‌دهند پیوسته بر غنای مجموعه‌های موزه می‌افزاید. بخش فرهنگ پیش از تاریخ که بر مبنای

رافائل. "مریم مقدس". ۱۵۰۴

اشیای کمیسیون باستان‌شناسی سابق و اشیای موزه‌ها و افراد شکل گرفته مصنوعات هنری فرهنگهای گوناگون از جمله تندیس‌ها و پرندگان ساخته شده از عاج ماموت را که در لایه فوقانی یک سکونتگاه دوره پارینه‌سنگی در مالتا واقع در نزدیکی ایرکوتسک در سبیری (هزاره ۲۰-۲۲ پیش از میلاد) پیدا شده در خود جای داده است. در میان مصنوعات دوره نوسنگی به ویژه می‌توان از سکونتگاه شماره ۴ اوسویاتی (هزاره چهارم پیش از میلاد) در منطقه پشکوو که در سال ۱۹۶۶ توسط هیئت اعزامی ارمیتاژ حفاری شد یاد کرد. آنچه در میان مصنوعات هنری عصر برنز اهمیت خاصی دارد، آثاری مربوط به فرهنگ کوبان (نیمه اول هزاره اول پیش از میلاد) است که نام خود را از دهکده کوبان در اوستیای شمالی (در قفقاز) دارد و در آنجا برای اولین بار تبرهای برنزی، دیسک‌های شبیه به کله قوچ و تزئینات پوشاک یافت شد. مصنوعات هنری بسیار ارزشمند صحراگردانی که در عصر سکاها در

پهن‌دشتهای میان مغولستان و رود دانوب (هزاره اول پیش از میلاد) می‌زیستند، شامل جواهر، لوازم زندگی روزمره، تزئینات پوشاک، لگام اسب و اسلحه نیز بسیار ارزشمند است. این هنر که از جهان پهن‌دشتهای دور از تمدن برخاست و بدو تحت تأثیر غرب آسیا و در بی آن دیگر تمدن‌های باستانی قرار گرفت بخش اعظم جاذبه خود را مدیون اساطیر به کار رفته در نگاره‌ها و ظرافت شبیه خود که بعدها شیوه نقوش جانوری نام گرفت می‌باشد. موزه ارمیتاژ مهمترین مجموعه‌های به دست آمده از گورهای سران سکاها موسوم به گورپشته‌های «سلطنتی» شمال قفقاز، کریمه و جنوب اکراین (قرنهای هفتم تا سوم پیش از میلاد) را که نمونه‌هایی باشکوه از هنر پیش از تاریخ عرضه می‌دارد در اختیار دارد. در سال ۱۹۲۹ در منطقه دورافتاده یازیریک در ارتفاع ۱۶۰۰ متر از سطح دریا در کوه‌های آلتایی حفاری گورهای سران یک قبیله گله‌دار آغاز شد. بی‌تردید این محل‌های مربوط به قرن‌های پنجم تا

چهارم پیش از میلاد برخی از مهمترین یافته‌های باستان‌شناسی قرن بیستم را در اختیار گذارده است. ۵۰۰۰ شیء چرمی، نمدی، چوبی و پوستی که شمایل‌نگاری آنها تداعی‌گر شیوه نقوش جانوری سکایی است در یخ‌های دایمی زیر یک سنگ‌چین پیدا شد.

اولین اشیای مرمزین کلاسیک را پتر اول تهیه کرد و مهمترین آثاری که موزه در قرن هجدهم به مجموعه خود افزود عبارتند از مجموعه لید براون متشکل از انواع مهمی از نیم‌تنه‌های رمی. با افتتاح ارمیتاژ نو در سال ۱۸۵۲ یک بخش ویژه جهان باستان ایجاد شد. در پی ایجاد این بخش، در یک حراجی ۱۸۶۱-۲ در رم بخش اعظم مجموعه مشهور عتیقه‌های کلاسیک بیوه مارکی کامپانه متشکل از صدها مجسمه، پانصد ظرف نقاشی شده و اشیای برنزی خریداری شد. این بخش در سال‌های دهه ۱۹۳۰ با انجام حفاری‌های مستقیم موزه در سکونتگاه مهاجرنشین‌های یونانی در جنوب روسیه - در جزیره برزان در دامنه‌های سفلی رود باگ (در آلبیا) و کریمه «در یانای کاپیوم، چرسونوس، نیمفائوم و فاناگوریا» توسعه یافت و هنوز هم موزه اکتشافات باستان‌شناسی خود در منطقه ساحل شمالی دریای سیاه را ادامه می‌دهد. گوربشته‌های سکایی برخی نمونه‌های ظریف از جواهرات ساخت صنعتگران یونانی در قرن‌های چهارم و سوم پیش از میلاد را آشکار کرده است.

مجموعه آثار کلاسیک ارمیتاژ در میان بزرگترین‌های عالم است، در میان شاهکارهای مجموعه برنزهای اتروسکا (قرن‌های ششم تا چهارم پیش از میلاد) یک گلدان ویژه نگهداری خاکستر جسد به شکل جوانی لمبیده با کله شیر قرار دارد. مجموعه غنی مجسمه‌های مرمزی رومی شامل انواعی بسیار متنوع از تمثال‌ها، ترکیب‌های روی تابوت‌های سنگی و نقش برجسته است که در فاصله قرن اول پیش از میلاد و قرن چهارم میلادی آفریده شده است. مجموع ۱۵۰۰۰ ظرف نقاشی شده شامل سفال‌های قریتی، ظروف آتنی دارای تمثال‌های سرخ و سیاه ظروف ایتالیایی متعلق به قرن چهارم پیش از میلاد و سفالینه‌های ایتروسکا متعلق به قرن‌های چهارم تا هفتم پیش از میلاد است، همچنین نمونه‌هایی از هنرمندان مشهور کلاسیک چون یوخرونیوس، کلتوفوس، نیکوفوس و سیاکیس در این مجموعه‌ها وجود دارد. از میان سفالینه‌های کلاسیک دارای تنوع چشمگیر ظروف مشکلی به سبک سفالینه‌های سیاه اتروزیایی قرن‌های هفتم و ششم پیش از میلاد ظروف تمثالی به شکل کله جانوران و

خدایان و تندیسک‌های زیبای سفالین شامل تندیس‌های تاناگرا از بوئوتیا (قرن‌های چهارم تا دوم پیش از میلاد) قابل ذکر است. مجموعه‌های کهنه کاری و نقش برجسته مدالی که روی سنگ کار شده از لحاظ وسعت و کیفیت، شهرت جهانی دارد.

احتمالاً بخش فرهنگ مشرق‌زمین گسترده‌ترین طیف آثار هنری را در خود جای داده است در حالی که این بخش در سال‌های دهه ۱۹۲۰، رسماً شکل گرفت، اولین ذخایر آن با گرفتن آثار از کمیسیون باستان‌شناسی سلطنتی، مجموعه باسیلوسکی (۱۸۸۵) و بعدها از موزه مدرسه طراحی هنری و صنعتی استیکلیتس تشکیل شد. در سال ۱۸۶۲ مجموعه‌های بزرگی از عتیقه‌های مصری از «موزه مصر» کونت کامر آکادمی علوم به موزه ارمیتاژ منتقل شد.

آثار عتیقه مراکز گوناگون فرهنگی آسیای مرکزی، بخشی منحصر به فرد از مجموعه موزه را تشکیل می‌دهد. این مجموعه‌ها شامل قطعاتی از پوشاک و پارچه‌های محلی، ایرانی و چینی که به نحو حیرت‌انگیزی سالم مانده، مجسمه‌های گلی، قطعاتی از نقاشی دیواری به دست آمده از گوربشته‌های خبونا (اوایل قرن اول پیش از میلاد) واقع در کوه‌های نوبولا در مغولستان (که در ۵-۱۹۲۴ به دست کوسلف حفاری شد) و نقاشی‌ها و مجسمه‌هایی از واحه‌های کوچار و کورفان در سین کیانگ (قرن‌های هفتم تا پنجم پیش از میلاد) است.

تندیسک‌های گلی راهبان و خدایان و جانوران اساطیری که در سفر ۱۵-۱۹۱۴ هیئت آلدنبرگ به غارهای صومعه کیان فو دونگ (غار هزار بودا) در نزدیک تون هوآن به دست آمد ارزشی علمی و هنری منحصر به فرد دارد. نقاشی‌های نذری بر روی بوم، ابریشم و کاغذ، کتاب‌های چاپ شده بر روی چوب و مجسمه‌های گلی یافت شده در شهر بردگان قراقوتو که تا قرن چهاردهم در حاشیه شمالی صحرای گبی به حیات خود ادامه می‌داد به همین اندازه اهمیت دارد.

از سال ۱۹۴۷ موزه ارمیتاژ و آکادمی علوم تاجیکستان سرگرم حفاری و تحقیقات مشترک در پنج کت، تختگاه امیرنشین کوچک سفدیان که در فاصله قرن‌های ششم تا هشتم شکوفا گردیده بوده‌اند. نیمه این حفاری‌ها دسترسی به گنجینه‌ای از قطعات نقاشی دیواری تندیسک‌های چوبی زغال شده بانوان رقصنده بوده است که مرمت‌کاران موزه موفق به نجات آنها شده‌اند و از نظر هنری و شمایل‌نگاری فوق‌العاده حائز اهمیت‌اند. مجموعه آثار هنری (نقاشی، مجسمه، پوشاک، جواهر، سفالینه و اسلحه) دیگر مناطق آسیا از جمله چین، هند، ژاپن، اندونزی و ترکیه نیز به همین

اندازه گسترده است.

تا سال ۱۸۹۸ نقاشی‌های روسی را در کنار آثار اروپایی در گالری‌های ارمیتاژ به معرض نمایش می‌گذارند. اما پس از ساخت موزه روسیه در سن پترزبورگ بیشتر مجموعه آثار روسیه به آنجا انتقال یافت. در سال‌های دهه ۱۸۸۰ عتیقه‌های روسی شامل اشیاء هنرهای کاربردی و اسلحه را همراه یکدیگر در چند اتاق در طبقه پایین بنای ارمیتاژ قدیم به نمایش می‌گذارند و تنها در سال ۱۹۱۴ بود که یک بخش ویژه فرهنگ روسیه در ارمیتاژ ایجاد شد. این بخش عمدتاً با استفاده از مجموعه‌های انتقالی از موزه دولتی مردم‌نگاری و تعدادی از موزه‌های دیگر و مجموعه‌های بخش‌های دیگر خود موزه ارمیتاژ ایجاد شد.

مجموعه‌های هنری باشکوه ارمیتاژ را مجموعه سکه، نشان و پول (اسکناس، حواله، مدال، مهر و امثال آنها) و مجموعه‌های سلاحهای عتیقه اروپایی، روسی و سلاحهای مشرق‌زمین (متشکل از ۱۵۰۰۰ قبضه اسلحه) که در قورخانه نگهداری می‌شود، تکمیل می‌کند. مجموعه سکه در حدود سال ۱۷۶۰ با خرید سکه‌های باستانی اروپایی تشکیل شد. با این حال عمده‌ترین خریدها در قرن نوزدهم و بیشتر به صورت انتقال گنجینه‌های به دست آمده در حفاریات از کمیسیون باستان‌شناسی به موزه صورت گرفت. در سال ۱۸۹۹ موزه ارمیتاژ گنجینه مشهور متعلق به قرن سیزدهم را از صومعه کی‌یف - پیجرشکایا که متشکل از ۶۱۹۸ سکه طلا یا ۹۸۹۵ سکه نقره بیژانسی، روسی، اسپانیایی، هلندی و دانمارکی بود منتقل کرد. چهار سال پیش از این تاریخ موزه گنجینه مشهور آژول را که شامل یک مجموعه وسیع استثنایی از سکه‌های طلای مقدونی و ترکیه‌ای دوران حکومت فیلیپ دوم و اسکندر بود به دست آورد، در سال ۱۸۶۴ مجبور شدند مجموعه سکه را که بیش از حد رشد کرده بود از کتابخانه موزه خارج کنند و بخش ویژه‌ای برای آن تشکیل دهند. این مجموعه امروزه یکی از بزرگترین مجموعه سکه‌های جهان است که سکه‌های کشورها و ملل پرشمار از عهد عتیق تا حال حاضر را در خود جای داده است.

بدین ترتیب بود که مجموعه سلطنتی کوچکی که در میان قرن هجدهم شکل گرفته و صاحبان تاجدار آن را بوالهوسانه پناهگاه عزلت‌نشین نامیده بودند اینک در پایان قرن بیستم یکی از بزرگترین موزه‌های جهان است. این موزه که سالانه بیش از چهارونیم میلیون نفر از آن دیدن می‌کنند هنوز هم در حال توسعه و گسترش بی‌وقفه مجموعه‌های خود است.